

18. MASIA DE SERRULLA

Fig. 1: *Aspecte de la masia original.*

Nota: Reproduït de C. del Río Duero, San Antonio de Benagéber, Comunidad Valenciana, de Google, agost de 2012, de <https://maps.app.goo.gl/41KvUTTs51mZA6oh9> Google @ 2012

COORDENADES: *latitud 39.57327, longitud -0.51019*

***Se situava a l'est de l'Eliana, en el terme de Sant Antoni de Benaxeve,
al carrer Fuente de la Teja. Només en queda el solar.***

DESAPAREGUDA

Fig. 2: Després de la demolició, només queda la vegetació que envoltava la masia i restes del solar [Fotografia], 2021, Arxiu del CEL.

Fig. 3: Vista aèria de 1956.

Nota: Adaptat d'Ortofoto 1956.-1957 de la Comunitat Valenciana, 2016p, CC BY 4.0 © Institut Cartogràfic Valencià, Generalitat.

Fig. 4: La masia, després de la demolició completa.

Nota: Adaptat d' Ortofoto de 2022n de la Comunitat Valenciana, CC BY 4.0 © Institut Cartogràfic Valencià, Generalitat.

Fou una de les quatre masies de l'Eliana que la Pobla va cedir a Sant Antoni de Benaixeve, per a la creació del nou poble (Vegeu *Masia del Ventorrillo*).

La masia, citada com *de Serrulla* o *de Sorrulla*, es componia de casa per als senyors, casa per als masovers, quadres per als animals, pou obert i una gran bassa-estany per a regar. Una part de les terres estava plantada de tarongers, ametlers, garroferes i pins.

ELS PROPIETARIS

El seu primer propietari fou el senyor **Vicente Serrulla Esteban**, persona vinculada al món taurí, apoderat del famós torero *Espartero*, al qual va conèixer de forma casual en una taverna sevillana quan era una jove promesa, allà per l'any 1886.

El senyor Serrulla inicià, tres anys després d'aquest encontre, la seua actuació com a empresari de la plaça de bous de València. La relació entre empresari i torero semblava la d'un pare i un fill, una relació només truncada per la mort d'*Espartero* (CAIRELES, 1929).

La presència del senyor Serrulla en l'ambient taurí era citada en la premsa de l'època amb assiduitat, com a representant de l'esmentat torero (EL ENANO, 1893), amb actuacions com l'adjudicació del servei de cavalls per a la correguda de bous del dia de Sant Pere de 1897 a Alacant (LA REVISITA), o per la proposta que va fer en 1897 a altres apoderats de suprimir la norma que permetia substituir un torero per altre, en cas de malaltia (La Correspondencia de España, 1899).

Aquest empresari va morir el dia 16 de març de 1900 (Langueka), (Las Provincias, 1901), deixant viuda la senyora María Giménez (La Correspondencia de Valencia, 1906), la qual continuà vinculada al món taurí, i així és citada en la premsa amb motiu de l'organització d'una correguda de bous a València el 4 de novembre (El Toreo, 1900) o per acollir a casa seua el joneguer Ruíz Amador Toledo, convalescent de les seues ferides (Las Provincias, 1929).

El matrimoni de Vicente Serrulla i María Giménez tingué tres fills: María, Vicenta

i Vicente Serrulla Giménez. La segona filla, Vicenta, es va casar amb el senyor Herminio Honrubia amb qui va tenir una filla, Vicenta Honrubia Serrulla. El fill menor, Vicente, es va casar amb la senyora Amelia Ripoll i tingueren dos fills: Maruja i Vicente Serrulla Ripoll, que serien els últims Serrulla que habitaren la masia. Aquest últim, Vicente, va contraure matrimoni amb la senyora Mª Lourdes Carceller Aranda, matrimoni que tingué quatre fills: Vicente, Jorge, Mª Lourdes i Amelia Serrulla Carceller.

No tenim constància de quan es va produir el traspàs de la Masia de Serrulla als nous propietaris, el senyor **Juan Bautista Puerto Belda** i la seua esposa, senyora **María Vañó Ibarra**; la propietat passà més tard al seu fill, el senyor **Juan Manuel Puerto Vañó**.

La família Puerto fou la creadora de l'Editorial Valenciana, S.A, editorial fundada en 1932, que començà publicant fulletons i novel·les populars, com «Soledad, nacida entre el fango», la qual es venia per fascicles en 1938. Després de la Guerra Civil, van editar còmics com «Roberto Alcázar y Pedrín», «El guerrero del antifaz», «Jaimito», etc. (Teberosfera, s.d.).

Amb el pas del temps, la masia passà a ser propietat del senyor **Enrique Santamaría Lazaro** (axesor, 2024) i del senyor **Carlos Santamaría Corell**, uns dels propietaris de «LA ADELINA Harinas Santamaría» de Xèrica i es va constituir com a «Empresa Masía de Serrulla» el 12 de desembre de 1985, situada en la carretera de València a Ademús, km 15,400 (Expansión, 2016).

La Masia Serrulla es va vendre a principis de la dècada de 1990 al senyor **Juan Ferrer** i, més endavant es va urbanitzar per a la construcció de xalets.

Fig. 5 i 6: *El Sr. Vicente Serrulla Ripoll i la seua dona, Sra. Mre Lourdes Carceller Aranda.* [Fotografia] s.d., Cedit pel Sr. David Gordillo Serrulla. Arxiu del CEL.

Fig. 7: *El matrimoni Serrulla-Carceller i els seus fills: Vicente, Jorge, Mre Lourdes i Amelia.* [Fotografia] s.d., Cedit pel Sr. David Gordillo Serrulla. Arxiu del CEL.

Fig. 8: *Els fills del matrimoni* [Fotografia] s.d., Cedit pel Sr. David Gordillo Serrulla. Arxiu del CEL.

ELS MASOVERS

En la dècada dels anys 50 del segle passat, van fer-hi de masovers el matrimoni format pel senyor Ricardo Aguilar Ballester i la senyora Vicenta Desco Coll i els seus fills, nascuts allí: Salvador, Ricardo, Herminia i María del Carmen Aguilar Desco, en 1959 aquesta

última. En ella visqueren fins l'any 1962, quan passaren a viure a l'Eliana.

Com a jornalers de les feines hi estaven el senyor Juan Marco Montaner i el senyor Vicente Coll Jorge i, de forma esporàdica en temporada de recollida de garrofes i ametles, les senyores Consuelo Ballester Molina i Pilar Coll Jorge i el senyor Juan Marco Coll.

Fig. 9: Les germanes Vicenta i Carmen Desco Coll amb el Sr. Ricardo Aguilar Ballester, masover de la masia [Fotografia], Anys 50, Arxiu del CEL. Cedit per la família Desco.

Fig. 10: Els germans Salvador, Ricardo i Herminia Aguilar Desco amb dos amics [Fotografia], Anys 50, Arxiu del CEL. Cedit per la família Desco.

Fig. 11: Germans Mª Carmen, Herminia i Salvador amb el seu tio, Fulgencio Martínez Lara [Fotografia], Anys 50, Arxiu del CEL. Cedit per la família Desco.

Avui, completament enderrocada, s'hi conserven, dispersos per terra, fragments dels taulellets que havien cobert el sòl i les parets.

Fig. 12, 13, 14 i 15: Restes del solar: taulells de diferents formes i colors que decoraven el terra de la masia, recentment enderrocada [Fotografia], 2021, Arxiu del CEL.

Fig. 16: Vista de la masia des de l'aire, abans de la plena desaparició.

Nota: Reproduït de San Antonio de Benagéber 46184, Valencia, per Google, s.d.-d, de <https://maps.app.goo.gl/TLTgxHmFmDKH8Fxp6> Google, Airbus, © 2024.

REFERÈNCIES

- Axesor. (2024). *Informe de Cargos y Dirigentes: Enrique Santamaría Lázaro*. [Arxiu PDF]. INFORME_DE_CARGOS_Y_DIRIGENTES_ENRIQUE_SANTAMARIA_LAZARO_2024-02-28.pdf
- CAIRELES. (14 de novembre de 1929) Toreros de otros tiempos: Detalles íntimos de la vida de Manuel García «el Espartero». *Correo extremeño, Diario Independiente* p.7. Biblioteca Virtual de Prensa Histórica. Ministerio de Cultura y Deporte. España: CC BY 4.0. https://prensahistorica.mcu.es/es/catalogo_imagenes/grupo.do?path=1002515736
- EL ENANO. (16 d'abril de 1893). Representantes. *EL ENANO: Revista de Teatros, Loterías y Toros*, (47), 4. Imatges procedents dels fons de la Biblioteca Nacional d'Espanya. CC BY 4.0. <https://hemerotecadigital.bne.es/hd/es/viewer?id=a689728f-5cb4-46c5-92cb-67af152a0e97>
- El Toreo. (12 de novembre de 1900). Toros en Valencia. *El Toreo*, (1.460), 1. Biblioteca Nacional de España. <https://hemerotecadigital.bne.es/hd/es/viewer?id=87f3de69-b5ca-492a-afcf-4c83856de629>
- Expansión. (2016). *Masia de Sorrulla SA* [Directorio de empresas]. Expansión. Recuperat el 25 de febrer de 2024 https://www.expansion.com/directorio-empresas/masia-de-sorrulla-sa_310739_L65_46.html
- La Correspondencia de España. (18 d'octubre de 1899). *La Correspondencia de España: diario universal de noticias*. Edición de la noche. p. 2. Biblioteca Virtual de Prensa Histórica. Ministerio de Cultura y Deporte. España. CC BY 4.0. https://prensahistorica.mcu.es/es/catalogo_imagenes/grupo.do?path=1007587425
- La Correspondencia de Valencia. (25 d'octubre de 1906). Noticias locales. *La Correspondencia de Valencia: diario de noticias: eco imparcial de la opinión y de la prensa* p. 2. Biblioteca Virtual de Prensa Histórica. Ministerio de Cultura y Deporte. España. CC BY 4.0. https://prensahistorica.mcu.es/es/catalogo_imagenes/grupo.do?path=2000720577
- LA REVISTA. (28 de maig de 1897). La Corrida del día de San Pedro. *LA REVISTA: Semanario Festivo de Literatura, Sport y Espectáculos*, (365), 2. Biblioteca Virtual de t Prensa Histórica. Ministerio de Cultura y Deporte. España. CC BY 4.0. https://prensahistorica.mcu.es/es/catalogo_imagenes/grupo.do?path=2000858479
- Langueka. (16 de març de 1900). SERVICIO ESPECIAL: Fallecimiento- Manifestación en puerta. *La Correspondencia Alicantina: diario de noticias. Eco imparcial de la opinión y de la prensa*. p. 3. Biblioteca Virtual de Prensa Histórica. Ministerio de Cultura y Deporte. España. CC BY 4.0. https://prensahistorica.mcu.es/es/catalogo_imagenes/grupo.do?path=1004494553
- Las Provincias. (14 de març de 1901). Esquela fúnebre del primer aniversario de Vicente Serrulla Muñoz. *Las Provincias: Diario de Valencia*. p. 2. Biblioteca Virtual de Prensa Histórica. Ministerio de Cultura y Deporte. España. CC BY 4.0 https://prensahistorica.mcu.es/es/catalogo_imagenes/grupo.do?path=2000790192
- Las Provincias. (27 d'agost de 1929). TAURINAS. *Las Provincias: Diario de Valencia*. p. 2. Biblioteca Virtual de Prensa Histórica. Ministerio de Cultura y Deporte. España. CC BY 4.0. https://prensahistorica.mcu.es/es/catalogo_imagenes/grupo.do?path=2000801797
- Tebeosfera. (s.d.). *Ficha de la Editorial Valenciana S.A.* Tebeosfera, cultura gráfica. https://www.tebeosfera.com/entidades/editorial_valenciana_s._a..html

LLISTA DE FIGURES

Fig. 1: Google Street View. (agost de 2012). [Masía de Sorrulla - C. del Río Duero, San Antonio de Benagéber, Comunidad Valenciana]. Google Street View. Recuperat el 24 de juliol de 2023 de <https://maps.app.goo.gl/41KvUTTs51mZA6oh9>

Fig. 2: *Després de la demolició, només queda la vegetació que envoltava la masia i restes del solar* [Fotografia]. (2021). Arxiu del CEL.

- Fig. 3: Institut Cartogràfic Valencià (2016p). Masía de Serrulla [39.57327, -0.51019] [San Antonio de Benagéber] [Fotografia aèria]. 1:1000. *Ortofoto de 1956-1957 de la Comunitat Valenciana. Pancromàtica i 50 cm de resolució*. Centro Cartográfico y Fotográfico; Instituto Geográfico Nacional. Recuperat de <https://visor.gva.es/visor/>
- Fig. 4: Institut Cartogràfic Valencià. (2022n). Masía de Serrulla [39.57327, -0.51019] [San Antonio de Benagéber] [Ortofoto]. 1:1000. *Ortofoto de 2022 de la Comunitat Valenciana. RGBI, 25 cm de resolució*. València. Generalitat. Recuperat de <https://visor.gva.es/visor>
- Fig. 5: *Vicente Serrulla Ripoll* [Fotografia]. (s.d.). Arxiu del CEL. Cedit pel Sr. David Gordillo Serrulla.
- Fig. 6: *Mª Lourdes Carceller Aranda* [Fotografia]. (s.d.). Arxiu del CEL. Cedit pel Sr. David Gordillo Serrulla.
- Fig. 7: *El matrimoni Serrulla-Carceller i els seus fills: Vicente, Jorge, Mª Lourdes i Amelia* [Fotografia]. (s.d.). Arxiu del CEL. Cedit pel Sr. David Gordillo Serrulla.
- Fig. 8: *Els fills del matrimoni* [Fotografia]. (s.d.). Arxiu del CEL. Cedit pel Sr. David Gordillo Serrulla..
- Fig. 9: *Les germanes Vicenta i Carmen Desco Coll amb el Sr. Ricardo Aguilar Ballester, masover de la masia* [Fotografia] [ca.50]. Arxiu del CEL. Cedit per la família Desco.
- Fig. 10: *Els germans Salvador, Ricardo i Herminia Aguilar Desco amb dos amics* [Fotografia] [ca.50]. Arxiu del CEL. Cedit per la família Desco.
- Fig. 11: *Germans Mª Carmen, Herminia i Salvador amb el seu tio, Fulgencio Martínez Lara* [Fotografia] [ca.50]. Arxiu del CEL. Cedit per la família Desco.
- Fig. 12, 13, 14, 15: *Restes del solar: taulells de diferents formes i colors que decoraven el terra de la masia, recentment enderrocada* [Fotografia]. (2021). Arxiu del CEL.
- Fig. 16: Google. (s.d.-d) [de San Antonio de Benagéber 46184, Valencia]. Recuperat el 23 de setembre de 2024 de <https://maps.app.goo.gl/TLTgxHmFmDKH8Fxp6>